שני דייני פרק שלשה עשר כתובות קיב.

והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי. כשתלרף כל המקומות ישתער לכך: **נקטו בידיה.** מלאן קטנות נאחזות בידו אחת: **קטפי.** אשכולות כדתתרגמינן (ויקרא כה) לא תבצור לא תקטוף: **לשנה.** לסוף שנה: **כגרכוויה.** כשהשנה מכולכת. **כיסיכפה של לוען.** כלומר כדמפרש ואזיל ומלוען אתה למד לארץ ישראל כדמפרש ואזיל: **אני רואיה בכעסה בים שלן.** שהיא משאר אלרות: **בים סאה עושה שבעים כורים.** וכיון דנשאר אלרות יש שבעים כורים כל שכן בארץ מלרים שאין לך מעולה בכל האלרות כמלרים שהרי נמשלה לגן ה' ואין במלרים מדינה מעולה כלוען: **דמרכו כה מלכי.** מלרים שנאמר כי היו בלוען שריו. על מלכי ישראל הכתוב מדבר לגנאי שמרדו בהקב"ה ומסרו על מלכי מלרים ותמיד היו שריהם ושלוחיהם מלויין בלוען שלוחים למלך מלרים מכיאין תשורה: **מכונה.** כנויה בכל טוב. מכונה לשון פרי כדכתיב (בראשית ג) ותכנה גם הנה ממנה: **לכנו הקטן.** לכנען: **לכנו גדול.** למלרים: **על אחת משבעה.** הרי שבע פעמים שבעים כורים הרי ד' מאות ותשעים ונמקום שאינו טולשים כתבלין יש להוסיף עד חמש מאות ובברכותיה כתיב מאה שערים על אחת שבשאר שנים נתברך למאה. מאה פעמים חמש מאות הרי חמשת רבוא: **מאה קמח.** הוא אבן דק היולא מן הגפה והחטין טחונין ברחיים של גרסין ואינן טחונין דקין והגפה מוליאה הקמח וקולטת פסולת[a] ומחזיר מה שבגפה לרחיים: **מוכין.** שהמכתשת מוליאה כשלותתין חטין לסולת כותשין אותן במכתשת: **מורסין.** הן סודין היולאין באחרונה: **קיכוריא.** קמח שאינו יפה שעושים ממנו פת קבור וקורין שמנדי"ל: **יאה משבחיה כה בארעכון.** יפה אתם משבחין אותה: **בים סאה הניח לי אבא.** בארץ ישראל: **א"ל הכוא בר אמוראה.** אחד מבני האמורי אמר ליהודי תחלת ביאתו לארץ: **כך תאלתא דקיימא אגודא דירדנא.** דקל פלוני העומד על שפת הירדן: **כמה גדריה מינה.** כמה תמרים אתם גודרים הימנו. לקיטת תמרים קרויה גדירה בלשון [משנה וגחרא בלשון] אחרי: **אין עורו מחויק אם בשרו.** שהעור כווץ וגומד לאחר הפשטו: **אינה מחזקת פירותיה.** עושה פירותיה מרוכין עד אין מקוס להלניען: **פלטי לי מחדא.** נצלתי מאחת מהן מן הקנלות האמורות במקרא: **נקט במנרא.** יש מקוס שאין גשר ומשליכין עץ על רוחב הנהר משפה לשפה ואינו רחב ליכך עליו כי אם אותז בידיו בחבל הממות למעלה הימנו קשור שני לאשיו בשתי ידיות אחת מכאן ואחת מכאן בשני עברי הנהר: **עמא פזיזא.** עם בהול: **דקדמיתו פומייכו לאודנייכו.** מתחלתכם הייתם בהולים שהקדמתם נעשה לנשמע ועודכם בהלתכם בתחלה למהר לעשות דבר בלא עתו: **ביפי.** אלמונים. לישנא אחרינא ביפי דעבו סלעים: **מתקן מתקליה.** משוה ומתקן מכשולי העיר ממת מיבת הארץ שהיתה מכיבה עליו ומחזר שלא יצא שם רע על הדלרים: קיימי

מנשק כיפי דעבו. משמע דמארץ ישראל הוא וכן בשילהי מי שאמרו (גיטין דף עו:) ותימה דבפ"ק דגיטין (דף ב. ושם) תנן עבו כארץ ישראל לגיטין משמע דהוי מחוץ לארץ ומפרש בירושל' חציה בארץ וחציה בחוץ לארץ: **רבי חנינא** הוה מתקל מתקליה. פירוש שוקל אבנים ומוצאן קלות אמר עדיין לא נכנסתי לארץ ישראל כיון שקלן ומצאן כבידות אמר בכנסתי לארץ ישראל וכן מפרש בתנחומא בפרשת שלח לך כשעלה ר' חנינא הגדול מבבל נקש לידע אם נכנס לא"י והיה שוקל אבנים כל זמן שהיו קלות אמר עדיין לא נכנסתי לארץ ישראל כיון שמצאן כבידות אמר אין אלו אלא אבני ארץ ישראל והיה מנשקן וקרא עליהן את הפסוק הזה כי רצו עבדיך את אבניה: דול

והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי כ"ב פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי רבי חלבו ור' עוירא ור' יוסי בר חנינא איקלעו לההוא אתרא אייתו קמייהו אפרסקא דהוה כאילפס כפר הינו ואילפס כפר הינו כמה הוי ה' סאין אכלו שליש והפקירו שליש ונתנו לפני בהמתן שליש לשנה איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה נקטו בידיה ואמר [1]ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה רבי יהושע בן לוי איקלע [b]לגבלא חזנהו להנהו קטופי דהוו קיימי כי עיגלי אמר עגלים בין הגפנים אמרו ליה קטופי נינהו אמר ארץ ארץ הכניסי פירותייך למי את מוציאה פירותייך לערביים[2] הללו שעמדו עלינו בחטאתינו לשנה איקלע ר' חייא להתם חזנהו דהוו קיימי כעיזי אמר עזים בין הגפנים אמרו ליה זיל לא תעביד לן כי חברך: תנו רבנן בברכותיה של ארץ ישראל בית סאה עושה חמשת ריבוא כורין בישיבתה של צוען בית סאה עושה שבעים כורין דתניא אמר רבי מאיר אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה שבעים כורין ואין לך מעולה בכל ארצות יותר מארץ מצרים שנאמר [2]כגן ה' כארץ מצרים ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יותר מצוען דהוו מרבו בה מלכים דכתיב [3]כי היו בצוען שריו ואין לך טרשים בכל א"י יותר מחברון דהוו קברי בה שיבבי ואפילו הכי חברון מבונה על אחת משבעה בצוען דכתיב [4]וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים [5]מאי נבנתה אילימא נבנתה ממש אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה לבנו גדול שנאמר [5]ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען אלא שמבונה על אחת משבעה בצוען והני מילי בטרשים אבל שלא בטרשים חמש מאה והני מילי שלא בברכותיה אבל בברכותיה כתיב [6]ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' תניא אמר רבי יוסי סאה ביהודה היתה עושה חמש סאין סאה קמח סאה סלת סאה סובין סאה מורסין וסאה קיבוריא א"ל ההוא [7]צדוקי לר' חנינא יאה משבחיתו בה בארעכון [8]בית סאה אחת הניח לי אבא ממנה משח ממנה חמר ממנה עיבור ממנה קיטניות ממנה רועות מקנתי א"ל ההוא בר אמוראה לבר ארעא דישראל האי [תאלתא] דקיימא אגודא דירדנא כמה גדריתו מינה אמר ליה שיתין כורי א"ל [b] אכתי לא עייליתו בה אחריבתוה אנן מאה ועשרים כורי הוה גזרינן מינה אמר ליה אנא נמי מחד גיסא קאמינא לך אמר רב חסדא מאי דכתיב [7]ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי למה ארץ ישראל נמשלה לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה דבר אחר מה צבי זה קל מכל החיות אף [9]ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים תלמוד לומר זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש [10]רבי אלעזר כי הוה סליק לארץ ישראל אמר פלטי לי מחדא כי סמכוהו אמר פלטי לי מתרתי כי אותבוהו בסוד העיבור אמר פלטי לי מתלת שנאמר [8]והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו' בסוד עמי לא יהיו זה סוד עיבור ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה סמיכה ואל אדמת ישראל לא יבואו כמשמעו רבי זירא כי הוה סליק לא"י לא אשכח מברא למעבר נקט במצדא וקעבר אמר ליה ההוא [7]צדוקי [11]עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפזיזותייכו קיימיתו אמר ליה דוכתא דמשה ואהרן לא זכו אנא מי יימר דזכינא לה: [12]ר' אבא מנשק כיפי דעבו ר' חנינא מתקן מתקליה ר' אמי ורבי אסי קיימי

מסורת הש"ס

a) [עי' תוס' ע"ז נט. ד"ה לוקלנן], ב) [נס"ל: לגויס], ג) סוטה לד., ד) [נס"ל: מיגא], ה) [עי' תוס' כ"ב יא. ד"ה ולא אח], ו) [עי' ר"ה יב. ורש"י שם נס"ק יט"ע ניטין ט.], ז) [שבת פח.], ח) נס"ל: הסולת.

תורה אור השלם

1. אֶרֶץ פְּרִי לְמִלְחָה מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ:
תהלים קז לד
2. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּה מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר:
בראשית יג י
3. כִּי הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס יִגָּעוּ:
ישעיה ל ד
4. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם:
במדבר יג כב
5. וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וְכְנָעַן:
בראשית י ו
6. וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְיָ:
בראשית כו יב
7. וְאֶנְבִּי אֲמַרְתִּי אֵיךְ אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים וְאֶתֶּן לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי תִּקְרְאִי לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תָשׁוּבִי:
ירמיהו ג יט
8. וְהָיְתָה יָדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא יִהְיוּ וּבִכְתַב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי אֱלֹהִים:
יחזקאל יג ט

הגהות הב"ח

(b) גמ' אמר ליה לא עייליתו בה אכתי אחריבתוה אנן:

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פ"ה מהל' מלכים הלכה יא: עו ב שם הלכה יז:

לעזי רש"י

שאנדי"ר (שיאונדיי"ר). (לחם) נעשה מקמח גרוס.

מוסף רש"י

אקרא. מקום מעבר הנהר, וכלע"ז פורט"ו (מגילה ז:). אפשר אדם בונה בית לבנו קטן. מעון קטן הכניס של חם היה ומצרים שני לבנים (סוטה לז:). אלא שמבונה על אחת משבעה בצוען. לשון אבנה ממנה (בראשית נח) כלומר מיושבת כפירות (סוטה לד:). בטרשים. סלעים, שאין עושין פירות כאדם לתה (שם). עמא פזיזא. נמהר, דקדמיתו פומייכו לאודנייכו. קודם שנמעתם אתה הילך היא קשה ואם תיכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימה (שבת פח.). הרינ עלך שני דייני נזירות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com